

Projekt WASTEWISE

Preporuke

Izradio:
AAEL & CoPE

WASTEWISE

Uvod

Na temelju Komparativne analize sustava gospodarenja otpadom u Slovačkoj i Siciliji: izazovi, pristupi i provedba politika EU ([link](#)), provedene unutar projekta Erasmus+ KA210-VET Waste Wise: Unapređenje upravljanja za održivo gospodarenje otpadom (br. 2024-2-SK01-KA210-VET-000260945), partnerske organizacije su formulirale niz preporuka za poboljšanje učinkovitosti, održivosti i upravljanja sustavima gospodarenja otpadom u uključenim regijama.

Komparativna studija uključivala je procjenu, temeljem upitnika, ponašanja i znanja administrativnog osoblja te predstavnika uključenih u provedbu nacionalnog i europskog zakonodavstva o otpadu. Rezultati pokazuju da, iako je svijest o okolišnim ciljevima općenito visoka, razumijevanje specifičnih zakonodavnih okvira i praktične primjene ostaje ograničeno. Ovo zapažanje čini osnovu mnogih donjih preporuka, posebno onih vezanih uz poboljšanje upravljanja, administrativne sposobnosti i profesionalne edukacije.

Jačanje upravljanja, koordinacije i dosljednosti politika

Učinkovito upravljanje otpadom zahtijeva dosljedno upravljanje na svim razinama administracije. U Slovačkoj su odgovornosti relativno centralizirane, što dovodi do neujednačenih rezultata među općinama. U Siciliji fragmentirano upravljanje i nedosljedna koordinacija između regionalnih i lokalnih tijela često otežavaju ostvarivanje ciljeva EU u području otpada. Rezultati ankete potvrđuju da mnogi lokalni i regionalni službenici nemaju jasno razumijevanje svojih ovlasti i obveza propisanih europskim i nacionalnim zakonodavstvom o otpadu, što doprinosi kašnjenjima u planiranju, izvještavanju i primjeni propisa. Kako bi se suočili s tim izazovima, obje regije trebale bi usvojiti integrirani model upravljanja u skladu s Okvirnom direktivom EU o otpadu (Direktiva 2008/98/EZ, izmijenjena Direktivom (EU) 2018/851).

Uspostava platformi za međuinstitucionalnu koordinaciju i regionalnog opservatorija za otpad mogla bi poboljšati komunikaciju, nadzor i usklađenost. Dosljedna obuka javnih službenika trebala bi dopuniti ove reforme, osiguravajući da se politički ciljevi učinkovito prenesu u praksu.

Modernizirati infrastrukturu i proširiti kapacitete obrade.

Prijelaz prema kružnom gospodarstvu ovisi o dostupnosti odgovarajućih kapaciteta obrade i modernoj infrastrukturi. Obje regije imaju nedostatke koji ograničavaju recikliranje i perpetuiraju odlaganje na odlagalištima. Slovačka bi se trebala usredotočiti na poboljšanje prikupljanja otpada u ruralnim područjima i sustava kompostiranja, dok Sicilija treba dovršiti svoju mrežu postrojenja za kompostiranje i anaerobnu digestiju. EU instrumenti poput Kohezijskog fonda, LIFE programa i PNRR-a trebali bi se strateški koristiti kako bi se postigao cilj EU-a za 2035. godinu u vezi s odlagalištima (maksimalno 10 % komunalnog otpada). Integrirani regionalni investicijski planovi poboljšali bi održivost i koherentnost politika.

Investiranje u obrazovanje, svijest i društveno uključivanje

Javno sudjelovanje i dalje ostaje ključni čimbenik za postizanje ciljeva EU-a. Vlade i općine trebale bi pojačati kampanje za okolišnu edukaciju, integrirajući pismenost o otpadu (waste literacy) i principe kružnog gospodarstva u školske kurikule i stručnu izobrazbu.

Zajedničke inicijative, poput škola Zero Waste, repair caféa i lokalnih sustava nagrađivanja, mogu učinkovito mijenjati ponašanja i poticati angažman građana.

Poboljšanje upravljanja podacima, praćenja i transparentnosti

Točni podaci ključni su za dobro upravljanje.

ISOH sustavi Slovačke i MUD/RENTRI sustavi Italije trebali bi postati interoperabilni i usklađeni sa standardima izvještavanja EU-a.

Uvođenje digitalnih alata za praćenje – poput GIS mapiranja otpada i sustava prikupljanja s QR kodovima – poboljšalo bi transparentnost i pomoglo u praćenju napretka prema ciljevima EU-a.

Progredirati u prijelazu prema kružnom gospodarstvu

Upravljanje otpadom mora se razvijati unutar šireg okvira kružnog gospodarstva.

Slovačka Karta kružnog gospodarstva (2022.) i Regionalni plan gospodarenja otpadom Sicilije (2024.) trebali bi se provesti kroz pilot-projekte u ključnim sektorima (graditeljstvo, prehrambeni otpad, plastika).

Sudjelovanje u inicijativama EU-a poput Circular Cities and Regions Initiative (CCRI) može ubrzati inovacije i potaknuti međuregionalno učenje.

Uvođenje ekonomskih poticaja i alata za promicanje prevencije i ponovne upotrebe

Kružna ekonomija zahtijeva ne samo reciklažu nego i prevenciju: smanjenje, dizajn, popravak i ponovnu upotrebu. U Italiji analiza OECD-a ističe potencijal fiskalnih mehanizama u tom smislu. Poticanje modela kolaborativne ekonomije, centara za popravak i ponovnu upotrebu te davanje poticaja poduzećima koja koriste višekratnu ambalažu ili povratne spremnike. Uvijek imati na umu i društvenu i pravednu dimenziju: ovi alati trebaju biti dostupni i najranjivijim građanima te manjinskim zajednicama.

Osigurati teritorijalnu samodostatnost i raširenu infrastrukturu, smanjujući regionalne razlike.

U Slovačkoj postoje područja u kojima više od 50 % komunalnog otpada još uvijek završava na odlagalištima, dok u Italiji i dalje postoje velike razlike među regijama, kako u sustavu odvojenog prikupljanja, tako i u dostupnosti postrojenja. Politike bi trebale promicati nacionalne i regionalne planove koji osiguravaju dovoljno infrastrukture, s jednolikim minimalnim standardima, kako bi se spriječilo da neka područja postanu „nevidljiva“ u lancu upravljanja otpadom.

Učinkovito suzbijanje ilegalnih aktivnosti i nezakonitog odlaganja otpada

U Italiji je dobro poznata prisutnost “ekomafije” u upravljanju otpadom, fenomen koji ugrožava cijeli lanac. U Slovačkoj, kao i u mnogim drugim zemljama, potrebno je ojačati kontrole, inspekcije okoliša, transparentnost i sankcije kako bi se spriječilo nezakonito odlaganje, ilegalna trgovina otpadom i “nevidljivost” ključnih faza. S aspekta komunikacije i identiteta, treba naglasiti da je pravo na zdravo okruženje također društveno i pravno pravo, a ne samo “okoljska” tema.

Razvijati kompetencije i promicati međunarodnu suradnju

Rezultati upitnika jasno su ukazali na potrebu jačanja kompetencija među javnim službenicima, posebno u razumijevanju i primjeni zakonodavstva EU-a o otpadu. Programi osposobljavanja trebali bi se stoga usredotočiti na tumačenje pravnih okvira, izvještavanje o podacima i koordinaciju među dionicima. Međunarodna suradnja putem Erasmus+, Horizon Europe i Interreg trebala bi se proširiti kako bi se olakšalo učenje među vršnjacima i prijenos dobrih praksi između regija sa sličnim administrativnim i socioekonomskim izazovima.

Ovaj pristup temeljen na dokazima osigurava da reforme ne budu samo učinkovito osmišljene, već i provedene na učinkovit način uz široku institucionalnu podršku.

Uvesti pametne ekonomske i regulatorne instrumente

Obje zemlje trebale bi proširiti sustave „Plati koliko bacaš“ (PAYT) i povećati pristojbe za odlagališta kako bi se poticala prevencija i recikliranje. Jačanje proširene odgovornosti proizvođača (EPR), u skladu s Direktivom (EU) 2018/852, potaknut će proizvođače da integriraju principe ekoprojektiranja i ponovne uporabe.

Uspostava fondova za zelenu tranziciju mogla bi pomoći malim i srednjim poduzećima u usvajanju kružnih modela i poticanju inovacija.

Zaključci

Kako bi se postigli ciljevi Europskog zelenog plana, Akcijskog plana za kružno gospodarstvo i Strategije nulte onečišćenosti, i Slovačka i Sicilija moraju ići dalje od formalne usklađenosti te usvojiti integrirano i znanjem utemeljeno upravljanje. Poboljšanjem administrativnih kapaciteta, ulaganjem u infrastrukturu, uključivanjem građana i primjenom načela kružnog gospodarstva, obje regije mogu postati modeli održivog upravljanja otpadom i regionalne suradnje unutar Europske unije.

Imate li još pitanja?

✉ bohatova.zuzana@gmail.com

🌐 www.wastewise.sk

📷 Wastewise2025

*Kontaktirajte
nas!*

